

OBSAH

ÚVOD	5
STRUČNÉ DĚJINY AFRIKY DO ROKU 1945	11
Afrika v pravěku	11
Afrika ve starověku	16
Africký středověk. Období nezávislého vývoje (600—1500)	24
<i>Arabský výboj a jeho důsledky</i>	25
Éra obchodu otroky	44
Počátky koloniálního pronikání (1800—1880)	59
Imperialistické rozdělení Afriky	72
Koloniální systém a jeho krize (1900—1945)	85
ZÁKLADNÍ VÝVOJOVÉ TENDENCE AFRIKY V LETECH 1945—1960	109
Hlavní rysy poválečného vývoje	109
Africká ekonomika v posledním stadiu kolonialismu	113
Problematika rozvoje sociálních struktur	120
<i>Sociální struktura vesnice</i>	120
<i>Vývoj měst</i>	124
<i>Vznik odborů</i>	131
<i>Stávkové hnutí</i>	133
<i>Činnost komunistických stran</i>	136
<i>Účast tříd na rozvoji národně osvobozenického hnutí</i>	136
Ideologické koncepty afrického národně osvobozenického hnutí	138
<i>Panafricanismus</i>	138
<i>Négritude</i>	140
<i>Africká osobnost</i>	142
<i>Fanonismus</i>	144
<i>Africký nacionalismus</i>	146
<i>Panislamismus</i>	148

<i>Arabský nacionalismus</i>	151
<i>Panarabismus a lokální nacionalismus</i>	153
<i>Úloha umění v kulturním životě poválečné Afriky</i>	155
SEVERNÍ AFRIKA V LETECH 1945—1960	164
Proměny egyptského kapitalismu (1945—1960)	164
<i>Vývoj Egypta v letech 1945—1952</i>	164
<i>Vojenský převrat z 23. července a první fáze revoluce</i>	169
<i>Posilování pokrokových tendencí uvnitř Rady revolučního vedení</i>	171
<i>Suezská krize</i>	174
<i>Období státního kapitalismu a založení SAR</i>	175
Zvláštnosti súdánského nacionalismu (1945—1956)	177
<i>Povaha politických sil</i>	178
<i>Boj o charakter súdánské státnosti</i>	180
<i>Problém súdánského jihu</i>	183
Libye — samostatnost v hranicích absolutistické monarchie	185
Tuniská cesta k samostatnosti	188
Odraz historických tradic v boji za samostatnost Maroka	192
Předpoklady a průběh osvobozené války v Alžírsku	197
ROH AFRIKY V LETECH 1941—1960	205
Etiopie	205
<i>Obnova etiopské suverenity</i>	205
<i>Počátky amerického pronikání do Etiopie</i>	208
<i>Obnova státního aparátu a upevnění absolutismu</i>	210
<i>Pokus o státní převrat v roce 1960</i>	213
Italské, Britské a Francouzské Somálsko	215
<i>Italské Somálsko jako poručenské území</i>	215
<i>Vývoj v Britském Somálsku</i>	218
<i>Francouzské Somálsko</i>	219
ZÁPADNÍ AFRIKA V LETECH 1945—1960	222
Likvidace koloniálního režimu ve francouzské Africe	222
<i>Francouzská koloniální politika</i>	222
<i>Vývoj Afrického národního sdružení a jiných politických seskupení</i>	224
<i>Partyzánská válka v Kamerunu</i>	225
<i>Vývoj FZA a FRA po vydání tzv. rámcového zákona</i>	226
<i>Referendum a guinejská odpověď</i>	228
<i>Země bývalé FZA a FRA na úsvitu samostatnosti</i>	229
<i>Federace Mali a Rada dohody</i>	230
<i>Konec francouzského kolonialismu v tropické Africe</i>	232
Likvidace britského kolonialismu v západní Africe	236
<i>Britská koloniální politika v poválečných letech</i>	236
<i>Porážka britského kolonialismu na Zlatém pobřeží</i>	241
<i>Vývoj protikoloniálního hnutí v Nigéři v letech 1945—1960</i>	244
<i>Aktivizace osvobozeného hnutí v Sierra Leone</i>	247
<i>Gambie</i>	248

KRIZE BELGICKÉHO KOLONIALISMU	250
<i>Obecná charakteristika belgického kolonialismu</i>	250
<i>Vývoj politického života v Belgickém Kongu v letech 1945—1960</i>	251
<i>Charakteristické rysy zrání osvobozenického hnutí v Rwandě a Burundi</i>	255
LIKVIDACE BRITSKÉHO KOLONIALISMU VE VÝCHODNÍ AFRICE	257
<i>Obecná charakteristika britské koloniální politiky ve východní Africe</i>	257
Vývoj národně osvobozenického hnutí v Keni	260
Aktivizace protikoloniálního hnutí v Ugandě	262
Formování a rozvoj osvobozenického hnutí v Tanganice a na Zanzibaru	265
KRIZE BRITSKÉHO KOLONIALISMU VE STŘEDNÍ AFRICE	268
<i>Politický vývoj v druhé polovině 40. let a v 50. letech</i>	270
Federace Rhodesií a Naska — odpověď kolonizátorů a rasistů na rozvoj osvobozenického zápasu Afričanů	271
<i>Rozpad Federace — vítězství osvobozenických sil Rhodesií a Naska</i>	278
PORTUGALSKÝ KOLONIALISMUS DO ROKU 1960	282
<i>Obecná charakteristika portugalského koloniálního systému</i>	282
Počátky národně osvobozenického boje	287
ZÁPADNÍ ČÁST INDICKÉHO OCEÁNU V LETECH 1945—1960	292
BOJ PROTI RASISMU NA JIHU AFRIKY	299
<i>Charakteristické rysy politiky jihoafrických rasistů</i>	299
<i>Boj proti rasismu a za sociální spravedlnost v období do druhé světové války</i>	302
<i>Upevňování režimu apartheidu v Jihoafrické unii</i>	303
<i>Upevňování vlády rasistů v Namibii</i>	312
<i>Boj za likvidaci kolonialismu v Botswaně, Lesothu a Svazijsku</i>	313
ROK 1960 — ZÁVAŽNÝ MEZNÍK VE VÝVOJI NOVODOBÝCH AFRICKÝCH DĚJIN	315
EKONOMICKÉ ZMĚNY V AFRICE	324
Zemědělství a rozvoj venkova	324
<i>Rozvoj zemědělství — klíčový úkol zabezpečení výživy obyvatelstva</i>	326
Rozvoj průmyslu	330
<i>Zvůlejší místo těžebního průmyslu v rozvoji africké ekonomiky</i>	335
Hospodářství Afriky a neokolonialismus	339
<i>Neokolonialismus</i>	341
Tendence k hospodářské integraci	344
<i>Integrační hospodářská seskupení afrických států</i>	346
<i>Monrovijská strategie ekonomického rozvoje a lagoský Akční plán</i>	348

DYNAMIKA SOCIÁLNÍCH STRUKTUR	352
Struktura afrického obyvatelstva	353
<i>Rolnictvo a jeho diferenciacie</i>	354
<i>Vliv urbanizace na růst počtu příslušníků afrického proletariátu</i>	361
<i>Kvantitativní a kvalitativní rozvoj dělnické třídy a aktivizace její politické činnosti</i>	363
<i>Africké odborové hnutí</i>	369
<i>Africká buržoazie a její struktura</i>	373
<i>Specifická role »byrokratické buržoazie«</i>	376
<i>Rozvoj městských středních vrstev a úloha inteligence</i>	378
<i>Rozvoj školství a úloha inteligence</i>	380
ETNICKÉ A JAZYKOVÉ SKUPINY A PROBLÉMY AFRICKÉ KULTURY	386
<i>Jazyky v subsaharské Africe</i>	389
<i>Působení etnických procesů v politickém životě</i>	392
<i>Rozmách uměleckého života</i>	394
<i>Společenské vědomí a myšlení v zemích subsaharské Afriky</i>	399
<i>Etnická a národnostní situace v severní Africe</i>	410
<i>Jazyková a kulturní politika v severní Africe</i>	413
NĚKTERÉ PROJEVY AFRICKÉHO POLITICKÉHO MYŠLENÍ	416
<i>Arabský nacionalismus</i>	416
<i>Islám jako ideologie sociální revolty</i>	421
<i>Nacionalismus v subsaharské Africe</i>	424
CHARAKTERISTICKÉ RYSY VÝVOJE POLITICKÉHO ŽIVOTA ZEMÍ SUBSAHARSKÉ AFRIKY V 60. A 70. LETECH A V PRVNÍ POLOVINĚ 80. LET	427
<i>Faktory determinující stupeň rozvoje politického života</i>	427
<i>Ozbrojené sily a koncepce vojenské politiky prvních afrických vlád</i>	435
<i>Důsledky přebírání moci armádou</i>	443
<i>Žoldnéřské jednotky — nebezpečná zbraň imperialismu proti pokrokovým silám afrického kontinentu</i>	454
<i>Úloha Afriky ve vývoji mezinárodních vztahů</i>	456
<i>Organizace africké jednoty — významný faktor politického života kontinentu</i>	457
<i>Boj proti kolonialismu a rasismu v činnosti OAJ</i>	459
<i>Obrana Afriky a strategické zájmy Západu</i>	463
<i>Význam rozvoje vztahů mezi státy světového socialistického společenství a Afrikou</i>	466
SEVERNÍ AFRIKA V LETECH 1960—1984	473
Dynamika třídních konfliktů v Egyptě	473
<i>Rozpad SAR a nástup nekapitalistické cesty vývoje</i>	473
<i>Ideologie »arabského socialismu« a Charta národní akce</i>	475
<i>Výstavba Arabského socialistického svazu</i>	477
<i>Změny v zahraniční politice</i>	478
<i>Izraelská agrese 1967 a poslední léta Násirovy vlády</i>	479

<i>První léta Sadatovy vlády</i>	482
<i>Říjnová válka 1973 a upevnění Sadatovy pozice</i>	484
<i>Politika »otevřených dveří«</i>	485
<i>Hladové bouře roku 1977</i>	486
<i>Neúspěch Sadatových politických reforem</i>	487
<i>Krise Sadatova režimu</i>	489
<i>Egypt v letech 1982—1984</i>	490
Třídenní boj v Súdánu	491
<i>První léta samostatnosti života a otázka jihu</i>	491
<i>Diktatura generála Abbúda</i>	493
<i>Krise parlamentní demokracie</i>	494
<i>Květnový převrat 1969</i>	496
<i>Nimajrího režim v letech 1972—1984</i>	498
Líbye — od monarchie k džamáhíriji	502
Tunisko na cestách politického oportunistu	511
Maroko — čtvrtstoletí nadějí a zklamání	519
<i>Vláda Muhammada V.</i>	519
<i>Boj za buržoazně demokratické reformy v letech 1961—1970</i>	522
<i>Sérte atentátů a Hasanův politický obrat</i>	525
<i>Anexe Západní Sahary a první fáze války</i>	528
<i>Obrat ve válce a narůstání vnitropolitické krize</i>	529
<i>Vývoj v letech 1981—1984</i>	531
Vývoj v Mauretánii	533
Cesty alžírské revoluce	537
<i>Hospodářský a sociální chaos po vyhlášení samostatnosti</i>	537
<i>Období »romantického socialismu«</i>	538
<i>Bumedienův převrat a změny politické linie</i>	541
<i>Změny v hospodářství</i>	542
<i>Politický vývoj v letech 1965—1975</i>	543
<i>Národní charta — nová fáze revoluce</i>	544
<i>Postavení Alžírsko v zahraniční politice</i>	545
<i>Alžírsko v letech 1979—1984</i>	546
ROH AFRIKY V LETECH 1960—1984	548
Etiopie	548
<i>Mezinárodní postavení etiopské monarchie</i>	548
<i>Politické, ekonomické a sociální poměry v Etiopii v předvečer revolučních událostí</i>	550
<i>Revoluce. Etiopie na cestě socialistického vývoje</i>	556
<i>Řešení národnostní otázky. Eritrejský problém</i>	566
Somálsko	568
<i>Vznik Somálské republiky. Problémy vnitřní integrace</i>	568
<i>Vojenský převrat z roku 1969. Společenské přeměny</i>	572
<i>Vznik a vývoj pansomalismu</i>	574
Vznik Džibutské republiky	578
POLITICKÝ VÝVOJ BÝVALÝCH FRANCOUZSKÝCH KOLONIÍ V ZÁPADNÍ AFRICE V LETECH 1960—1984	581
Ve stínu sociálního reformismu: Senegal	581

Boj proti chudobě a zaostalosti v Mali	587
Guinea za vlády prezidenta Sékou Tourého	590
Pobřeží slonoviny — příklad země kapitalistického vývoje	594
Burkina Faso — země častých vojenských převratů	598
Niger — země velkých vzdáleností	602
Togo — země zápasící s koloniálním dědictvím	603
Benin zvolil socialistickou cestu vývoje	606
Sjednocovací tendence v Kamerunu	610

POLITICKÝ VÝVOJ BÝVALÝCH BRITSKÝCH KOLONIÍ V ZÁPADNÍ AFRICE V LETECH 1960—1984

614

Obecná charakteristika

614

Složitá cesta vývoje revoluční demokracie v Ghaně	615
Nigérie — obtížná cesta rozvoje africké mocnosti	620
Sierra Leone — malá země s velkými problémy	627
Gambie — vývojové tendence nejmenší západoafrické země	628
Liberie — nejstarší a přesto ekonomicky zaostalá republika	630

ZÁKLADNÍ VÝVOJOVÉ TENDENCE ZEMÍ STŘEDNÍ AFRIKY V LETECH 1960—1984

633

Obecná charakteristika

633

Zair — od revoluční demokracie k »autentickému socialismu«	635
Jiné Kongo — jiná orientace	642
Od republiky k císařství, od císařství k republice	647
Čad — těžce trpící země střední Afriky	650
Gabun — kdysi nejmenší země Francouzské rovníkové Afriky	655
Od Ruandy k Rwandě, od Urundi k Burundi	657

VÝSLEDKY BOJE ZA DOSAŽENÍ SAMOSTATNOSTI V ZEMÍCH BÝVALÉ BRITSKÉ VÝCHODNÍ AFRIKY

661

Obecná charakteristika

661

Keňa — země s nesplněnými nadějemi pokrokových sil	663
Uganda — nemocná země s četnými problémy	668
»Ujamaa« — specifická koncepce revoluční demokracie v Tanzanii	674

NÁRODNĚ OSVOBOZENECKÝ BOJ V PORTUGALSKÝCH KOLONIÍCH A VÝVOJ PO DOSAŽENÍ SAMOSTATNOSTI

679

Obecná charakteristika národně osvobozeneckého boje

679

Obecná charakteristika portugalského kolonialismu

684

Národně osvobozenecký boj v Angole	688
Národně osvobozenecký boj v Mosambiku	692
Národně osvobozenecký boj v Guineji-Bissau a na Kapverdských ostrovech	697
Národně osvobozenecký boj na Kapverdských ostrovech, ostrově sv. Tomáše a Princově ostrově	702
<i>Konec portugalského impéria</i>	702
Zápas za revolučně demokratickou orientaci po roce 1975	703
<i>Angola</i>	703

<i>Složitá cesta upevňování samostatnosti Mosambiku</i>	710
<i>Cesty socialistického vývoje v Guineji-Bissau, na Kapverdských ostrovech, ostrově sv. Tomáše a Princově ostrově</i>	713
ZÁPADNÍ ČÁST INDICKÉHO OCEÁNU V LETECH 1960—1984	718
<i>Obecná charakteristika</i>	718
Cesta k socialistickému vývoji na Madagaskaru	719
Komory, Réunion, Mauritius a Seychely — složitý vývoj kapitalistické a socialistické cesty vývoje na ostrovech v Indickém oceánu	723
ZÁKLADNÍ VÝVOJOVÉ TENDENCE ZEMÍ JIHU AFRIKY V LETECH 1960—1984	728
Prohlubování třídního a sociálního zápasu	728
<i>Obecná charakteristika</i>	728
Vývoj jihoafrického rasismu a osvobozenického zápasu lidu JAR	730
<i>Další prohloubení agresivní podstaty jihoafrického rasistického režimu</i>	730
<i>Podíl imperialistických států na vykořisťování přírodních a lidských zdrojů JAR a Namibie</i>	738
<i>Vojenská politika JAR — nástroj represe a agrese</i>	744
<i>Místo JAR ve strategických koncepcích Západu</i>	751
<i>Nová etapa osvobozenického zápasu a její specifické rysy</i>	756
<i>Namibie — poslední kolonie na africkém kontinentu</i>	766
Vítězství lidu Zimbabwe — historický mezník boje proti kolonialismu	768
Nezávislé státy na jihu Afriky	772
<i>Obecná charakteristika</i>	772
Vývoj Zambie v letech 1960—1984	772
Malawi v letech 1960—1984	777
Botswana — další z významných zemí »frontové linie«	779
Místo Lesotha v úsilí o osvobození afrického jihu	782
Svazijské království — poslední z bývalých britských protektorátů na africkém jihu	784
Jihoafrická republika a státy afrického jihu v první polovině 80. let	785
ZÁVĚR	787
LITERATURA	791
CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED	797
OBSAH	822